

การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หน่วยการเรียนรู้ หลักสูตรทางพระพุทธศาสนา และพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จากการจัดการเรียนรู้ แบบร่วมมือเทคนิค STAD และเทคนิค Jigsaw

The Study of Mattayomsuksa 2 Students' Learning Achievement of
the Learning Unit on "Principles of Buddhism" and their Teamwork
Behaviors through STAD Cooperative Learning Management Technique
and Jigsaw Technique

ศิรินุช ฝ่ายพรหม^{1,*} และ สิทธิศักดิ์ จุลศิริพงษ์²
Sirinuch Phayprom ^{1,*} and Sittisak Julsiripong ²

ABSTRACT

This research aimed to study grade eighth students' learning achievements in the "Principles of Buddhism" learning unit and compare them with the students' teamwork behaviors through STAD cooperative learning management and Jigsaw techniques. Research tools were learning management plans, a learning achievement test, the learning unit on "Principles of Buddhism" and a teamwork behavior observation form. Statistics used for data analysis were mean, standard deviation, percentage, and t-test. Research findings showed that after using the integrated lessons with STAD cooperative learning management technique and Jigsaw technique, grade eighth students' learning achievement in the learning unit on "Principles of Buddhism" was higher than before using them. Besides, grade eighth students' teamwork behaviors while using the integrated lessons with STAD cooperative learning management technique and Jigsaw technique was higher than before using those lessons.

Keywords: learning achievement, teamwork behaviors, STAD cooperative learning management technique, jigsaw technique

¹ นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา นครราชสีมา 30000
M.Ed. Student in Curriculum and Instruction Program, Nakhon Ratchasima Rajabhat University,
Nakhon Ratchasima 30000, Thailand.

² คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา นครราชสีมา 30000
Faculty of Education, Nakhon Ratchasima Rajabhat University, Nakhon Ratchasima 30000, Thailand.

* Corresponding author, e-mail: papamamy_nn@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหน่วยการเรียนรู้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา และพฤติกรรมการทำงานกลุ่มของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จากการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD และเทคนิค Jigsaw เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แผนการจัดการเรียนรู้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หน่วยการเรียนรู้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา และแบบสังเกตพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือ และได้รับการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญผลการวิจัยพบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน และยังพบว่าพฤติกรรมการทำงานกลุ่มหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

คำสำคัญ: ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พฤติกรรมการทำงานกลุ่ม การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค STAD เทคนิค Jigsaw

บทนำ

จากสภาพการเรียนการสอนในปัจจุบันเน้นการส่งเสริมให้นักเรียนบรรลุจุดมุ่งหมายเฉพาะตัว ทำให้นักเรียนขาดคุณลักษณะในการทำงานร่วมกัน (กระทรวงศึกษาธิการ. 2542 : 51) ซึ่งสอดคล้องกับประพันธ์ศิริ สุเสารัจ (2540 : 28) กล่าวว่า กระบวนการจัดการเรียนการสอนไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควรอันเป็นผลมาจากการเรียนการสอนซึ่งส่งผลให้นักเรียนไทยไม่มีประสิทธิภาพในการทำงานเป็นกลุ่ม และจากสภาพการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในรายวิชาพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนมารดาวนารักษ์ ประสบปัญหาคือ นักเรียนมองว่าเป็นเรื่องที่น่าเบื่อหน่ายและนักเรียนขาดทักษะการทำงานเป็นกลุ่ม ทำให้ที่ผ่านมาการจัดการเรียนการสอนไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร

วิธีการจัดการเรียนรู้จึงเป็นปัจจัยสำคัญที่จะสามารถพัฒนาและส่งเสริมศักยภาพของนักเรียนได้ครบทุกด้าน สอดคล้องกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค STAD ซึ่งเป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่นักเรียนต้องทำคะแนนด้วยตนเองมีการช่วยเหลือกันในการเรียนรู้ (กาญจนา อุปสาร. 2547) และการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค Jigsaw เป็นวิธีการเรียนรู้ที่สมาชิกในกลุ่มแยกย้ายกันไปศึกษาหาความรู้ ในเนื้อหาที่ต่างกัน แล้วกลับเข้ากลุ่มเพื่อถ่ายทอดความรู้ให้สมาชิกในกลุ่มฟัง (อาภรณ์ ใจเที่ยง. 2546 : 123)

จากหลักการเรียนรู้แบบร่วมมือ และจากการศึกษา งานวิจัยที่เกี่ยวข้องผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD และเทคนิค Jigsaw มาใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อเป็นการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและพฤติกรรมการทำงานกลุ่มให้สูงขึ้น และสามารถที่จะนำไปใช้ประโยชน์ในการดำเนินชีวิตจริงได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

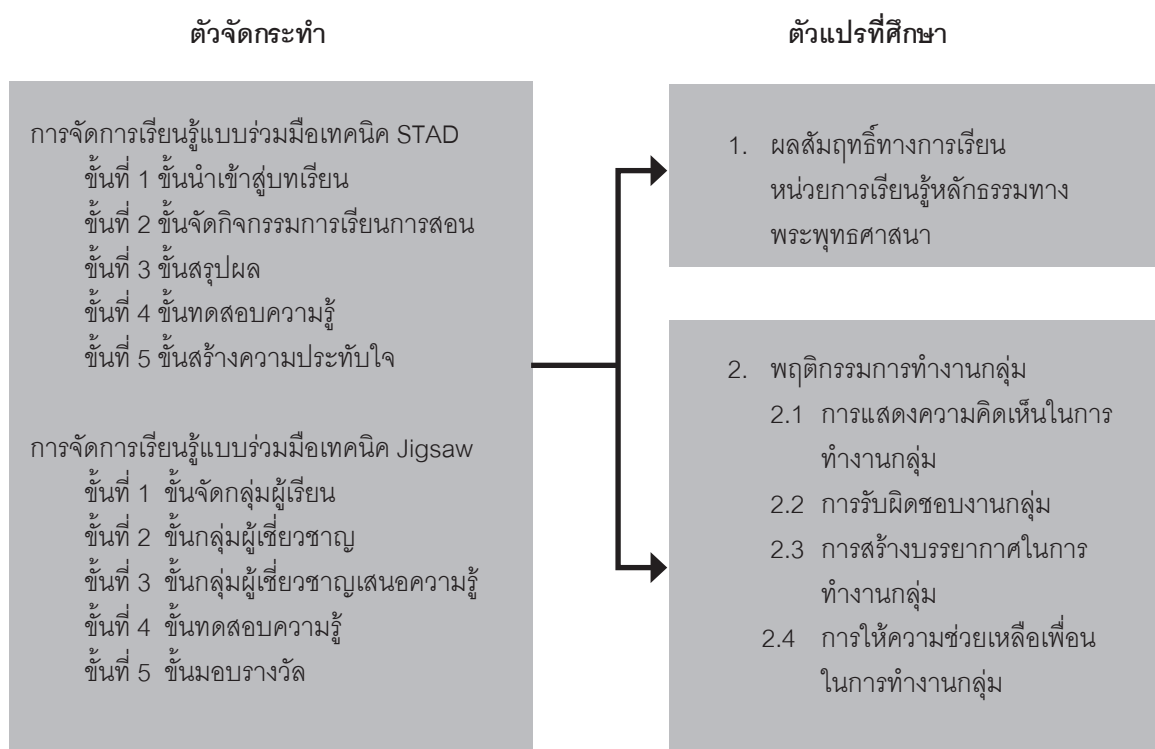
1. เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หน่วยการเรียนรู้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จากการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD และเทคนิค Jigsaw
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หน่วยการเรียนรู้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD และเทคนิค Jigsaw
3. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หน่วยการเรียนรู้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 หลังการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD และเทคนิค Jigsaw กับเกณฑ์ร้อยละ 75
4. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการทำงานกลุ่มของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จากการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD และเทคนิค Jigsaw

5. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมการทำงานกลุ่มของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD และเทคนิค Jigsaw

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การเรียนรู้แบบร่วมมือ (Cooperative Learning) เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่จัดให้ผู้เรียนได้ร่วมมือและช่วยเหลือกันในการเรียนรู้ (สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ. 2551 : 134) เพราะฉะนั้นการที่ผู้เรียนและครูผู้สอนจะ

ประสบความสำเร็จทางการเรียนการสอน ต้องได้รับการเรียนรู้ที่ดี การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD และเทคนิค Jigsaw เป็นอีกวิธีการหนึ่งในการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้โดยการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม สามารถทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นและมีสัมพันธ์ที่ดีต่อกันได้ ผู้วิจัยจึงได้ประยุกต์โดยนำวิธีการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ 2 วิธีนี้มาใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อแก้ปัญหาดังกล่าว ดังแสดงในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนมารดาวนาธิราช สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 อำเภอปะคำ จังหวัดบุรีรัมย์

1.2 กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/1 โรงเรียน มารดาวนาธิราช สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 อำเภอปะคำ จังหวัดบุรีรัมย์ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2555 จำนวน 1 ห้องเรียน จำนวน 45 คน

2. ตัวจัดกระทำคือ การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค STAD และเทคนิค Jigsaw

3. ตัวแปรที่ศึกษา คือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หน่วยการเรียนรู้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาและพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม

4. เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ เนื้อหารายวิชาพระพุทธศาสนา หน่วยการเรียนรู้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ตามหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนมารดาวนาธิราช พุทธศักราช 2553 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2555

5. ระยะเวลาที่ใช้ในการทดลอง ดำเนินการทดลอง 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 1 ชั่วโมง ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2555 รวมเวลาทั้งหมด 8 ชั่วโมง

6. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

6.1 แผนการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม หน่วยการเรียนรู้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 6 แผน ใช้เวลาในการสอน รวมทั้งสิ้น 8 ชั่วโมง

6.2 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หน่วยการเรียนรู้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม จำนวน 30 ข้อ

6.3 แบบสังเกตพฤติกรรมการทำงานกลุ่มของ อุไรวรรณ สัจจาวรานนท์ (2552 : 143) มีจำนวน 14 ข้อ

7. การดำเนินการทดลอง

ผู้วิจัยเก็บข้อมูลในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2555 โดยดำเนินการดังนี้

7.1 ทดสอบก่อนเรียน โดยใช้แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

7.2 ดำเนินการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้ สังเกตพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม

7.3 ทดสอบหลังเรียนด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

7.4 ตรวจวิเคราะห์คะแนนแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แล้วนำไปวิเคราะห์ด้วยวิธีการทางสถิติเพื่อทดสอบสมมุติฐาน

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหน่วยการเรียนรู้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ก่อนเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 15.69 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 52.30 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 4.05 คะแนน หลังเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 24.80 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 82.67 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 3.24 คะแนน มีความก้าวหน้าเฉลี่ย 9.11 คะแนน คิดเป็น ร้อยละ 30.37 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2.40 คะแนน

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหน่วยการเรียนรู้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหน่วยการเรียนรู้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 หลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 75 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. นักเรียนมีพฤติกรรมการทำงานกลุ่มก่อนเรียนมีค่าเฉลี่ย 28.12 คะแนนส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 5.12 คะแนน และหลังเรียนนักเรียนมีพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม

มีค่าเฉลี่ย 32.30 คะแนน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 4.05 คะแนน โดยมีความก้าวหน้าเฉลี่ย 4.18 คะแนน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2.29 คะแนน

5. พฤติกรรมการทำงานกลุ่มในภาพรวม หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ได้แก่ ด้านการแสดงความคิดเห็นในการทำงานกลุ่ม ด้านการรับผิดชอบงานกลุ่ม ด้านการสร้างบรรยากาศในการทำงานกลุ่ม และด้านการให้ความช่วยเหลือเพื่อนในการทำงานกลุ่ม หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยได้นำมาอภิปรายผลดังนี้

1. จากผลการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หน่วยการเรียนรู้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา และพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จากการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD และเทคนิค Jigsaw พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน และสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 75 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เนื่องมาจากการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD นั้นผู้สอนนำเสนอเนื้อหาโดยย่อให้ผู้เรียนฟังแล้วให้ผู้เรียนทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มเพื่อศึกษาเนื้อหาและการแก้ปัญหาร่วมกัน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2548 : 108) ส่วนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค Jigsaw ก็มีการมอบหมายให้สมาชิกในกลุ่มไปศึกษาเนื้อหาย่อยแล้วมาอธิบายให้สมาชิกในกลุ่มฟัง ในที่สุดผู้เรียนจะได้เรียนรู้เรื่องทั้งหมดจากเพื่อน (กระทรวงศึกษาธิการ. 2547 : 108) จะเป็นการส่งเสริมความร่วมมือและการถ่ายทอดความรู้ระหว่างเพื่อนในกลุ่ม (วัฒนาพร ระงับทุกข์. 2545 : 176) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ญญา พันธ์รัตน์ (2547) ได้ศึกษาผลของวิธีสอนแบบการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD กับการกำกับตนเอง วิชาสังคมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเทคนิค STAD มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาสูงขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทาง

สถิติ .01 และปียฉัตรขาวแก้ว (2542) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่สอนโดยการเรียนแบบร่วมมือโดยใช้เทคนิคจิกซอร์กับการสอนแบบปกติ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่ได้รับการสอนโดยการเรียนแบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค จิกซอร์สูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. จากการสังเกตพฤติกรรมในการทำงานกลุ่ม พบว่า พฤติกรรมการทำงานกลุ่ม ในภาพรวม หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เนื่องมาจากการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD และเทคนิค Jigsaw มีลักษณะการจัดการเรียนรู้แบบเป็นกลุ่ม นักเรียนได้ใกล้ชิดปรึกษาหารือกันมากขึ้น ทำให้มีกระบวนการทำงานกลุ่มอย่างเป็นระบบและมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอุไรวรรณ สัจจวารานนท์ (2552) ซึ่งศึกษาพฤติกรรมการทำงานกลุ่มจากการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมการทำงานกลุ่ม หลังการจัดการเรียนรู้สูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเบญจจากัญจน์ นามแก้ว (2551) ซึ่งศึกษาพฤติกรรมการทำงานกลุ่มโดยใช้เทคนิค Jigsaw ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมการทำงานกลุ่มของนักเรียนหลังการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้เทคนิค Jigsaw ค่าเฉลี่ยของคะแนนพฤติกรรมการทำงานกลุ่มในทุกด้านสูงขึ้น

ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะจากการทำวิจัยในครั้งนี้ คือ ครูผู้สอนควรจัดอย่างต่อเนื่องและให้เหมาะสมกับเนื้อหาในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม และควรจัดในสาระการเรียนรู้อื่นๆ เช่น คณิตศาสตร์ การใช้แผนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือค่อนข้างใช้เวลา ดังนั้นครูผู้สอนควรเตรียมความพร้อมมาก่อนครูควรกระตุ้นให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นและอธิบายให้เห็นถึงความสำคัญของการทำงานกลุ่มว่าทุกคนในกลุ่มมีความสำคัญเท่าเทียมกัน ที่จะทำให้งานกลุ่มประสบผลสำเร็จ

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). **การทำงานร่วมกับผู้อื่นได้**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- กาญจนา อุปสาร. (2547). **การพัฒนาแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ (STAD) เรื่อง ศาสนากับการดำเนินชีวิต กลุ่มวิชาสังคมศึกษา ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 1**. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ณัฐญา พันธรัตน์. (2547). **ผลของวิธีสอนแบบการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD กับการกำกับตนเอง ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกัน**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- เบญจกานาญณ์ นามแก้ว. (2551). **การศึกษายุติธรรมการทำงานกลุ่มและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หน่วยการเรียนรู้หน้าที่พลเมืองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 3 โดยใช้เทคนิคจิกซอร์**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.
- ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ. (2540). **การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม**. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- ปิยะฉัตร ขาวแก้ว. (2542). **ผลการเรียนแบบร่วมมือโดยใช้เทคนิคจิกซอร์ที่มีทักษะการทำงานร่วมกัน และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ในรายวิชา ส 306 ประเทศของเรา 4 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสตรีราชินูทิศ จังหวัดอุดรธานี**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- วัฒนาพร ระงับทุกข์. (2545). **การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง**. กรุงเทพฯ : ต้นอ่อน 1999.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2548). **ทฤษฎีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม**. กรุงเทพฯ : วัฒนาพานิช.
- สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ. (2551). **19 วิธีจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความรู้และทักษะ**. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ : ภาพพิมพ์.
- อาภรณ์ ใจเที่ยง. (2546). **หลักการสอน (ฉบับปรับปรุง)**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : เอเดียนส์โตร.
- อุไรวรรณ สัจจาวรานนท์. (2552). **การศึกษายุติธรรมการทำงานกลุ่มและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หน่วยการเรียนรู้ เรื่อง การปกครองส่วนท้องถิ่นจากการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 อำเภอโนนสูง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 1**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.